

Η πορεία της Ορθοδοξίας μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=154235>]

Στον πολιτικό τομέα τριάντα δύο από τις νικήτριες χώρες του πρώτου Μεγάλου πολέμου -μεταξύ αυτών και η Ελλάδα- με την προτροπή του Αμερικανού προέδρου Ουίλσον Γούντροου (1858-1924), τρίτου παιδιού διακεκριμένου πρεσβυτεριανού κληρικού[9], ιδρύουν την Κοινωνία των Εθνών (1919), στην προσπάθεια επέκτασης της δημοκρατικής αρχής στις διεθνείς σχέσεις και της διασφάλισης των προϋποθέσεων για την παγίωση της παγκόσμιας ειρήνης. Οι πολιτικοί είχαν ήδη κάνει ένα αποφασιστικό βήμα-θεσμοθετώντας αυτό τον υπερεθνικό οργανισμό- για την διεθνή συνεργασία και αρμονική συνύπαρξη των επιμέρους κρατών-μελών του. Η άρνηση όμως των Ηνωμένων Πολιτειών να συμμετάσχουν στην Κοινωνία των Εθνών, αποστέρησε τον οργανισμό από κάθε πραγματικό νόημα[10]. Η ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών δεν άφησε ασυγκίνητη την χριστιανική κοινότητα.

Από την άλλη όμως μια σειρά νέων κρατών δημιουργήθηκαν από τη συνθήκη των Βερσαλλιών (1919) μετά την κατάρρευση της Ρωσίας, της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το κενό καλύφτηκε με τη δημιουργία εθνικών κρατών. Αυτά ήταν στην Ευρώπη η Νοτιοσλαβία, Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Λιθουανία, Εσθονία και Λετονία[11]. Συνεπώς, ενώ υπήρχε η προσπάθεια δημιουργίας ενός διεθνούς μηχανισμού συνύπαρξης των επιμέρους κρατών, συγχρόνως δημιουργούνται πολλά νέα εθνικά κράτη διασπώντας, κατακερματίζοντας έτι περαιτέρω την ευρωπαϊκή ήπειρο.

β. Αρχές εικοστού πρώτου αιώνα

Τό 2008 απέχει περίπου ένα αιώνα από τον χρόνο έκδοσης της Εγκυκλίου (1920). Βρισκόμαστε σ' ένα διαφορετικό κοινωνικο-πολιτιστικό περιβάλλον. Η ανθρωπότητα έχει ήδη ζήσει την καταστροφή του μικρασιατικού Ελληνισμού (1922), την οικονομική κρίση του μεσοπολέμου (1928-32), τα αντιδημοκρατικά καθεστώτα - το φασισμό (Ιταλία 1922-1943), το ναζισμό (Γερμανία 1923 - 1944), ένα δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο που τελείωσε με ολοκαύτωμα (Χιροσίμα, Ναγκασάκι (1944), τη δημιουργία του Ο.Η.Ε, τον ψυχρό πόλεμο (1947-1989), την αποαποικιοποίηση (1947-1990)[12], την «πτώση» των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού ανήμερα Χριστούγεννα (1989), τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Μάαστριχτ 1990), την 11η Σεπτεμβρίου 2001 -το κτύπημα των Δίδυμων Πύργων- έχει ξεκινήσει ο πόλεμος στο Ιράκ (2003).

Η τεχνολογία και ο πολιτισμός έχουν κάνει εντυπωσιακά βήματα για τη συνάντηση και την επικοινωνία των ανθρώπων και των κοινωνιών -η εμφάνιση των σύγχρονων μέσων μαζικής μεταφοράς, η τηλεόραση, το διαδίκτυο και η κοινωνική δικτύωση, οι συχνές πολιτιστικές ανταλλαγές και αθλητικές συναντήσεις. Παρόλα αυτά η μοναξιά αποτελεί ένα από τα βασικότερα προβλήματα που ζουν οι άνθρωποι, «μόνοι μες στη φοβερή ερημία του πλήθους» («Μιλώ», Μ. Αναγνωστάκης).

Γ. Η προετοιμασία του εκκλησιαστικού διαλόγου

Το έδαφος της ανάπτυξης διαλόγου μεταξύ των Εκκλησιών είχε προλειανθεί κυρίως από τις πατριαρχικές και συνοδικές εγκυκλίους του 1895 και του 1902. Η πρώτη -αποτελούμενη από είκοσι πέντε (κε') παραγράφους- απευθυνόταν προς τους Μητροπολίτες, Επισκόπους και πιστούς του πατριαρχικού θρόνου της Κων/λης, αναγνώριζε την αναγκαιότητα της ένωσης των Εκκλησιών και έθετε τις προϋποθέσεις για την επίτευξή της, θεολογικές και εκκλησιολογικές. Προσυπογράφεται από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Άνθιμο και τους Συνοδικούς Μητροπολίτες[13].

Η δεύτερη του 1902, η οποία απευθυνόταν σε ευρύτερο ακροατήριο, αφού είχε ως τίτλο: «Περί των σχέσεων των αυτοκέφαλων ορθόδοξων εκκλησιών και περί άλλων γενικών ζητημάτων», προσυπογραφόταν από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ και τους Συνοδικούς Μητροπολίτες και έθετε τέσσερα θέματα:

- Την με ομόνοια και αγάπη συνάντηση και ενίσχυση των Ορθόδοξων Εκκλησιών
- Την εν αγάπη προσέγγιση με τον Καθολικισμό και τον Προτεσταντισμό, «τάς δύο μεγάλας του Χριστιανισμού αναδεδράδας»
- Πώς πρέπει να «πλησιάσει» τους Παλαιοκαθολικούς που επιθυμούν την ένωση μαζί της και
- Την τροποποίηση ή μη του ημερολογίου[14].

Δ. Η Συνοδική Εγκύκλιος του 1920

Έχοντας ήδη προετοιμαστεί το έδαφος και ιδρυθεί, στο πολιτικό επίπεδο, η Κοινωνία των Εθνών (1919) η Συνοδική Εγκύκλιος του 1920 διευρύνει ακόμα περισσότερο τους αποδέκτες της, αφού απευθύνεται πλέον σε ολόκληρο το χριστιανικό κόσμο -«πρός τάς απανταχού Εκκλησίας του Χριστού». Προσυπογράφεται από τον τοποτηρητή του Πατριαρχικού θρόνου Κων/λεως, Μητροπολίτη Προύσης Δωρόθεο, και τους άλλους Συνοδικούς Μητροπολίτες του Οικουμενικού Πατριαρχείου[15]. Άρα, απηχεί τις απόψεις αποκλειστικά του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Παραθέτει ως μότο ένα απόσπασμα του Απόστολου Πέτρου, «εκ καθαράς καρδίας αλλήλους αγαπήσετε εκτενώς», που υποδηλώνεται

εξ αρχής η διάθεση των συντακτών της εγκυκλίου.

(συνεχίζεται)

- [9] Γουίλσον, (Τόμας) Γούντροου», Εγκυκλοπαίδεια ΤΟ ΒΗΜΑ Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος, ,(Αμαρούσιον !997, τόμος! 9) σελ.88.
- [10] E.Hosbsbawm, Η εποχή των άκρων. Ο Σύντομος Εικοστός Αιώνας] 914-1991, (Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο 19923) σελ.53.
- [11] E.Hosbsbawm, Η εποχή των άκρων, όπ. παρ. σσ. 49-53.
- [12] «Η αποαποικιοποίηση και ο Τρίτος Κόσμος» στο Ι. Κολιόπουλος, Κ. Σβολόπουλος, Ε.Χατζηβασιλείου, Θ.Νημάς, Χ. Σκαλινάκη - Χελιώτη, Ιστορία του Νεότερου και του Σύγχρονου κόσμου (Από το 1815 έως σήμερα), Γ τάξη, Γενικού Λυκείου (Αθήνα: ΟΑΕΔ 2009) σσ.151-152.
- [13] Από την ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://anemi.lib.uoc.gr/search/> (ημερομηνία ανάκτησης: 2-1-2012).
- [14] Από την ίδια με την παραπάνω ηλεκτρονική διεύθυνση (ημερομηνία ανάκτησης: 30-12-2011).
- [15] Εγκύκλιος συνοδική προς τας απανταχού Εκκλησίας του Χριστού (1920).